

Abstract

Proverbs, reflecting the feelings and feelings of a society, play an important role in the transfer of culture and value. Teaching students the right and proper use of proverbs, ensuring that students learn about their cultures and developing their consciousness of their mother tongues, is very significant for our social values to be transmitted to future generations. One of the general aims of the Turkish Language Teaching Program is to provide students with the knowledge of Turkish culture and global culture with written and oral elements. Through this program, the cultural codes of the collective are tried to be given. However, some cultural basic elements are implicitly conveyed to the students. In this context, cultural characteristics should be structured according to interest and level at almost every stage of education and training. Proverbs and idioms have a separate prescription for cultural transmission as well as for understanding the structure of the mother tongue. In this study, the distribution of proverbs in Turkish course books and workbooks for primary and secondary schools prepared by the Ministry of National Education for use in the academic year of 2016-2017 has been examined in terms of grade level and themes. The study is descriptive and has been prepared by document review. The results of the research reveal the inadequacy of the proverbs in the Turkish course books and workbooks and the randomness of their distribution according to grade levels. Accordingly, the selection of the texts to be chosen for these books which are regarded as the main sources in the Turkish lessons should be elaborated, the texts with the appropriate features for the aims stated in the program should be selected as much as possible and the use of our proverbs and idioms which contribute to the transfer of values should be given priority.

Keywords: Turkish, Course Books and Work Books, Proverbs.

Özet

Toplumların duyuş ve düşünüş özelliklerini yansıtan atasözleri, kültür ve değer aktarımında büyük görevler üstlenmektedir. Öğrencilere, atasözlerinin doğru ve yerinde kullanımının öğretilmesi, öğrencilerin kültürlerini tanımalarının sağlanması ve ana dili bilincinin geliştirilmesi; toplumsal değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasında büyük önem taşımaktadır. Öğrencilerin yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü tanımalarını sağlamak, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçlarından birisidir. Bu program aracılığıyla topluma ait kültürel kodlar verilmeye çalışılmaktadır. Bununla birlikte bazı kültürel temel unsurlar ise örtük olarak öğrencilere aktarılmaktadır. Bu bağlamda kültürel özellikler eğitim ve öğretimin hemen hemen her aşamasında ilgi ve seviyeye göre yapılandırılarak verilmelidir. Atasözleri ve deyimler kültür aktarımının yanında aynı zamanda ana dilinin yapısını da kavratığı için ayrı bir öneme sahiptir. Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kullanılması amacıyla hazırlanan ilk ve ortaokul Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözlerinin sınıf seviyesi ve temalara göre dağılımı incelenmiştir. Çalışma, betimsel olup doküman incelemesiyle hazırlanmıştır. Araştırma sonuçları, Türkçe ders ve çalışma kitaplarındaki atasözlerinin yetersizliğini ve sınıf seviyelerine göre dağılımının raslantısal olduğunu gözler önüne sermiştir. Buna göre, Türkçe derslerinde temel kaynak kabul edilen bu kitaplara alınacak metinlerin seçimine özen gösterilmeli, mümkün olduğunca programda

¹ Doç. Dr., Uşak Üniversitesi, e-posta: zekeryabatur9@gmail.com

² Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Türkçe Eğitimi ABD Doktora Öğrencisi

belirtilen amaçlara uygun özelliklere sahip metinler seçilmeli, değerler eğitiminde önemli bir yeri olan atasözü ve deyimlerin kullanımına öncelik verilmelidir.

Anahtar Kelimeler: Türkçe, Ders ve Çalışma Kitapları, Atasözleri

Giriş

Ana dili bilinci, bireyin konuştuğu dilin kurallarını bilmesi ve uygulamasının yanı sıra bu dile duyduğu saygıyla da ilişkilidir. Birey kendi dilinin zenginliklerini tanıyıp benimsediği ölçüde ana dili bilincini, dolayısıyla da dilini kullanma yeteneğini geliştirecektir. Ders kitapları, eğitim programımızdaki hedeflere uygun olarak hazırlanmış basılı bir eğitim-öğretim materyali (Şahin, 2008) olarak eğitim ve öğretimde kullanılan temel kaynaklardır (Kaygana vd., 2013). Bu nedenle Türkçe ders ve çalışma kitapları, canlı birer ana dili bilinci kazandırma kitabı olmalı (Çiçek ve Alcellat, 2014) ve hazırlanırken oldukça titiz davranılmalıdır (Kardaş, 2015; Şen, 2008).

Dil, kültürün aynası olarak kabul edilir ve dil öğretimi beraberinde kültür aktarımını da taşır (Bağcı, 2010; Okuyan, 2012). Yazılı ve sözlü ürünlerle Türk ve dünya kültürünü öğrencilere tanıtmak, Türkçe Dersi Öğretim Programı'nın genel amaçlarından biridir. Çünkü dil, birey ve toplum arasında kültür aktarımını sağlayan bir bağıdır. Türkçe derslerinde kullanılan kitaplarda yer alan metinler, bu kültür aktarımında önemli bir yere sahiptir (Güfta ve Kan, 2011; Bulut ve Orhan, 2012).

Toplumların kültürel mirasının taşıyıcılarından biri olan atasözleri, engin tecrübe ve düşüncelerin mantık süzgecinden geçirilmesinden sonra, söze dönüştürülmesi ile oluşur (Bağcı, 2010). Atasözleri, halkın hayatı algılayış ve düşünüş tarzını, milletin kimliğini ortaya koyması bakımından büyük önem taşır (Tekşan ve Yiğit, 2012).

Çok geniş ve çeşitli anlamlara sahip olan atasözleri, öğüt vermek, az sözle çok şey anlatmak, sözümüzü güçlendirmek, ilgi ve merak uyandırmak, düşüncelerimize delil bulmak gibi amaçlarla kullanılır. Anlatıma akıcılık ve çekicilik katarlar. Atasözleri tek başlarına edebi bir tür kabul edilmeseler bile bu özellikleriyle dört temel dil becerisinin ediniminde önemli görevler üstlenmektedir. Konuşma dilinde yerel örnekler oluşturarak dilin doğru şekilde kullanım örneklerini, ses benzerlikleriyle akıcılığı ve iletmeyi hedefledikleri mesajlarla fikir zenginliğini sağlarlar (Baş, 2002). Sözlü kültürümüzde önemli yere sahip olan ve halkın hafızasında kalıplaştıktan sonra günümüze kadar sürekli tekrar edilerek nesilden nesile aktarılan atasözleri, önemli bir eğitim aracıdır (Alkaya 2006; Ercan, 2014). Atasözleri, bireylerin sorgulama ve yorumlama becerilerini geliştirirken bireylerin bakış açılarını da değiştirir. Tekşan ve Yiğit'e (2012) göre atasözleri bilginiz ne kadar zenginse ifade gücümüz de o kadar yüksek olacaktır.

Kültür öğelerini geçmişten bugüne taşıyan atasözleri, toplum değerlerini yansıtmaları bakımından da önemli bir işleve sahiptir. Değerler konusundaki açıklama ve tanımlarda değer kavramının kültürden bağımsız olarak düşünülmemeyeceği ortaya konulmaktadır (Erdem, 2003) Atasözlerinin taşıdığı değerler dikkate alındığında, değer öğretimindeki yeri ve önemi ortaya çıkacaktır. Bu nedenle Türkçe derslerinde atasözlerinden yararlanılarak değer öğretimi desteklenmeli ve genç nesillerin bu mirası tanıyıp sahip çıkmaları sağlanmalıdır (Girmen, 2013).

Toplumun huzur ve devamlılığı için bireylere değerleri kazandırmada okul en etkili kurum, ders kitaplarındaki metinler ise en etkili araçlardır (Doğan ve Gülüşen, 2011). İlköğretim, kişilerin temel eğitim öğretim aşamasıdır. Bu öğretim sürecinde toplumun kültürel birikim ve değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması, toplumun sürekliliğinin sağlanması açısından büyük önem taşımaktadır. Yapılan araştırmalar; değer öğretiminin küçük yaştan başlamasının gerekliliğini vurgulamaktadır (Thompson, 2002; Esin, 2015). İlköğretim seviyesindeki öğrencilerin yaş aralığı 7-15'tir. Bu dönem, bilgiyi edinme ve davranışa dönüştürme açısından uygun bir dönemdir (Demir ve Özdemir, 2013).

Çocuklar ders kitaplarında yer alan değerlerin kazandırılması sonucu iyi ve kötüyü ayırabilmekte ve doğru davranabilme konusunda bilinçlenmektedir (Çelikpazu ve Aktaş, 2011) Bu nedenle, Türkçe derslerinde temel kaynak olarak kabul edilen ders kitaplarındaki metinlerde atasözlerinin kullanılması ve bu atasözlerinin gerekli değerleri içermesi yerinde olacaktır. Her bireyin ahlaki davranışlar göstermesini sağlayacak değerlerle donatılması amacıyla değer öğretiminin eğitim programlarındaki temel hedefler arasında yer alması gerekmektedir. (Tay ve Yıldırım, 2009).

Bireyler arasında ortak duygu ve düşüncelerin dil sayesinde aktarılabilmesi unutulmamalıdır. Atasözlerinin, önemli bir kültür aktarım aracı olmaları sebebiyle, öğrencilere doğru şekilde öğretilmesinin kültürümüzün gelecek nesillere aktarılmasındaki önemi büyüktür (Tekşan ve Yiğit, 2012). Dilimizin zenginlikleri kullanılarak yapılan eğitim sayesinde, milli ve ahlaki değerlerimiz geleceğimize en güzel şekilde aktarılacaktır. (Kardaş, 2015)

Çalışmanın Amacı:

Bu çalışmada, Milli Eğitim Bakanlığı tarafından, 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kullanılması amacıyla hazırlanan ilk ve ortaokul Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözlerinin sınıf seviyesi ve temalara göre dağılımının incelenmesiyle kültür ve değer aktarımında önemli bir görev üstlenen bu anlatımların eğitimdeki öneminin vurgulanması amaçlanmıştır.

Yöntem:

Çalışma, betimsel olup doküman incelemesiyle hazırlanmıştır. Doküman incelemesi, araştırılması amaçlanan olgular ile ilgili bilgileri kapsayan yazılı materyallerin analizini içerir (Yıldırım ve Şimşek, 2005)

Verilerin Toplanması ve Çözümlemesi:

Bu çalışmada, veri toplama aracı olarak, milli eğitim Bakanlığı tarafından 2016-2017 eğitim-öğretim yılında milli eğitime bağlı olan okullarda kullanılması amacıyla hazırlanan ve Milli Eğitim Bakanlığı Yayınlarına bağlı olarak basılan 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitapları kullanılmıştır. Veri toplama aracının seçiminde kolay erişilebilirlik ilkesinin yanı sıra ülke genelinde, ücretsiz şekilde tüm okullara dağıtılması nedeniyle, en fazla kullanılan Türkçe ders ve çalışma kitapları olmaları dikkate alınmıştır. İncelenen bu kitaplarda kullanılan atasözleri, TDK Atasözleri ve Deyimler Sözlüğünde yer almaları koşulu göz önünde bulundurularak, sınıf seviyelerine göre ayrılmış ve tablolaştırılmıştır. Tablolarda atasözlerinin sayısı, tema ve sayfa numaraları ile kullanım sıklıkları yer almaktadır. Ortaokul seviyesindeki kitapların ders ve çalışma kitabı olarak ayrılması sebebiyle bu seviye için hazırlanan tablolara "Atasözünün Yer Aldığı Kitap Türü" maddesi eklenmiştir.

Bulgular

Bu bölümde tarama sonucu elde edilen verilerin yorumlanmasına yer verilmiştir.

Tablo1: 1. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	-	-	-

1.sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır.

Tablo2: 2. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği
-----	--------------------------	-------------------------	--------------------

			Sayfa Numarası
1	-	-	-

2.sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında herhangi bir atasözüne rastlanmamıştır.

Tablo 3: 3. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Her işin başı sağlık.	Sağlık ve Çevre	86

Tablo 3 incelendiğinde, 3. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yalnızca bir atasözünün kullanıldığı görülmektedir. Bu atasözü “Sağlık ve Çevre” temasında kullanılmıştır

Tablo 4: 4. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Dost başa, düşman ayağa bakar.	Üretim, Tüketim ve Verimlilik	49
2	Kara haber tez duyulur.	Birey ve Toplum	53

4. Sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan iki atasözü Tablo 4’te verilmiştir. Bu atasözleri iki farklı temada (Üretim Tüketim ve Verimlilik/ Birey ve Toplum) kullanılmıştır.

Tablo 5: 5. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Atasözünün Yer Aldığı Kitap Türü	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Türkçe Ders Kitabı	Teyze ana yarısıdır.	Vatandaşlık Bilinci	20
2	Türkçe Ders Kitabı/Türkçe Çalışma Kitabı	Ev alma, komşu all!	Milli Kültürümüz	47/80/81
3	Türkçe Ders Kitabı/Türkçe Çalışma Kitabı	Bülbül altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş.	Milli Kültürümüz	52/102
4	Türkçe Ders Kitabı	Atın ölümü arpadan olsun	Milli Kültürümüz	54
5	Türkçe Ders Kitabı/Türkçe Çalışma Kitabı	Bakmakla usta olursa kediler kasap olurdu.	Milli Kültürümüz	54/102
6	Türkçe Ders Kitabı	Yolcu yolunda gerek	Milli Kültürümüz	54
7	Türkçe Ders Kitabı	Cambaz ipte, balık dipte gerek	Milli Kültürümüz	54
8	Türkçe Ders Kitabı	Aç ayı oynamaz	Milli Kültürümüz	54
9	Türkçe Ders Kitabı	Ağacı kurt, insanı dert yer.	Milli Kültürümüz	54
10	Türkçe Ders Kitabı	Fare deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna kabak bağlamış.	Milli Kültürümüz	54
11	Türkçe Ders Kitabı	Sen ağa ben ağa, inekleri kim sağa?	Milli Kültürümüz	54
12	Türkçe Ders Kitabı	El elden üstündür.	Milli Kültürümüz	54
13	Türkçe Ders Kitabı	Beş parmağın beşi bir olmaz.	Milli Kültürümüz	54
14	Türkçe Ders Kitabı	Demir tavında dövülür.	Biz ve Değerlerimiz	69
15	Türkçe Ders Kitabı/Türkçe Çalışma Kitabı	Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur.	Milli Kültürümüz	53/102

16	Türkçe Çalışma Kitabı	Gülme komşuna gelir başına.	Milli Kültürümüz	81
17	Türkçe Çalışma Kitabı	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	Milli Kültürümüz	81
18	Türkçe Çalışma Kitabı	Hayır dile komşuna, hayır gelir başına.	Milli Kültürümüz	81
19	Türkçe Çalışma Kitabı	Komşuda pişer, bize de düşer.	Milli Kültürümüz	81
20	Türkçe Çalışma Kitabı	Komşu köpeği komşuya ürümez.	Milli Kültürümüz	81
21	Türkçe Çalışma Kitabı	Balı tatlı olanın sineği Bağdat'tan gelir.	Milli Kültürümüz	102
22	Türkçe Çalışma Kitabı	Mum dibine ışık vermez.	Milli Kültürümüz	102
23	Türkçe Çalışma Kitabı	Ak koyunun kara kuzusu da olur.	Milli Kültürümüz	102
24	Türkçe Çalışma Kitabı	Armut dibine düşer.	Milli Kültürümüz	102
25	Türkçe Ders Kitabı/Türkçe Çalışma Kitabı	Cins horoz yumurtadayken öter.	Milli Kültürümüz	52/102
26	Türkçe Ders Kitabı/ Türkçe Çalışma Kitabı	Borç yiğidin kamçısıdır.	Milli Kültürümüz	53/102
27	Türkçe Çalışma Kitabı	Dilencinin torbası dolmaz.	Milli Kültürümüz	104
28	Türkçe Çalışma Kitabı	Aç tavuk kendini darı ambarında sanır.	Milli Kültürümüz	104
29	Türkçe Çalışma Kitabı	Tok, açın halinden anlamaz.	Milli Kültürümüz	104
30	Türkçe Çalışma Kitabı	Ne dilersen eşine, o gelir başına.	Milli Kültürümüz	104
31	Türkçe Çalışma Kitabı	Rüzgar eken fırtına biçer.	Milli Kültürümüz	104
32	Türkçe Çalışma Kitabı	Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.	Milli Kültürümüz	104
33	Türkçe Çalışma Kitabı	Taşına su ile değirmen dönmez.	Milli Kültürümüz	104
34	Türkçe Çalışma Kitabı	Lafla peynir gemisi yürümez.	Milli Kültürümüz	104
35	Türkçe Çalışma Kitabı	Dost, kara günde belli olur.	Milli Kültürümüz	104
36	Türkçe Çalışma Kitabı	Irmaktan geçerken at değiştirilmez.	Milli Kültürümüz	104
37	Türkçe Çalışma Kitabı	Tek kanatla kuş uçmaz.	Milli Kültürümüz	104
38	Türkçe Çalışma Kitabı	Ne ekersen onu biçersin.	Milli Kültürümüz	104
39	Türkçe Çalışma Kitabı	Davulun sesi uzaktan hoş gelir.	Milli Kültürümüz	104
40	Türkçe Çalışma Kitabı	Et turnaktan ayrılmaz.	Milli Kültürümüz	104
41	Türkçe Çalışma Kitabı	Bin bilsen de bir bilene danış.	Biz ve Değerlerimiz	151

Tablo 5'te , 5. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan 41 atasözü görülmektedir. Bu atasözlerinin 11 tanesine yalnızca Türkçe ders kitabında, 24 tanesine yalnızca Türkçe çalışma kitabında, 6 tanesine ise hem ders hem de çalışma kitabında yer

verilmiştir. Atasözlerinin 38 tanesi “Milli Kültürümüz” temasında, bir tanesi “Vatandaşlık Bilinci” temasında, iki tanesi ise “Biz ve Değerlerimiz” temasında yer almaktadır. Sayfa sayıları incelendiğinde atasözlerinin aynı metinler üzerinde yoğunlaştığı dikkati çeker.

Tablo 6: 6. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Atasözünün Yer Aldığı Kitap Türü	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Türkçe Ders Kitabı	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	Zaman ve Mekan	98
2	Türkçe Ders Kitabı	Ev alma, komşu all!	Zaman ve Mekan	98
3	Türkçe Ders Kitabı	Komşunun köpeği komşuya ürümez.	Zaman ve Mekan	98
4	Türkçe Ders Kitabı	Komşu hakkı tanrı hakkıdır.	Zaman ve Mekan	98
5	Türkçe Ders Kitabı	Komşu ekmeği komşuya borçtur.	Zaman ve Mekan	98
6	Türkçe Ders Kitabı	Komşuda pişer bize de düşer.	Zaman ve Mekan	98
7	Türkçe Ders Kitabı	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	Zaman ve Mekan	99
8	Türkçe Çalışma Kitabı	Derdini söylemeyen derman bulamaz.	Sevgi	82

Tablo 6 incelendiğinde, 6. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan 8 atasözü görülmektedir. Bu atasözlerinin yedi tanesi Türkçe ders kitabında, bir tanesi ise Türkçe çalışma kitabında yer almaktadır. Türkçe ders kitabında yer alan yedi atasözünün tamamı aynı temada (Zaman ve Mekân Teması) kullanılmıştır. Türkçe çalışma kitabındaki atasözüne “Sevgi” temasında rastlanmaktadır.

Tablo 7: 7. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Atasözünün Yer Aldığı Kitap Türü	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Türkçe Ders Kitabı	Elçiye zeval olmaz.	Kavramlar ve Çağrışımlar	54
2	Türkçe Ders Kitabı	Pire itte, bit yiğitte olur.	Milli Kültür	83
3	Türkçe Ders Kitabı	Zenginin horozu bile yumurtlar.	Milli Kültür	83
4	Türkçe Ders Kitabı	Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.	Milli Kültür	83
5	Türkçe Ders Kitabı	Kılıç yarası geçer, dil yarası geçmez.	Milli Kültür	84
6	Türkçe Ders Kitabı	Eski çamlar bardak oldu.	Milli Kültür	84
7	Türkçe Ders Kitabı	Yalnızlık Allah’a mahsustur.	Toplum Hayatı	121
8	Türkçe Çalışma Kitabı	Altının kıymetini sarraf bilir.	Milli Kültür	104
9	Türkçe Çalışma Kitabı	Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	Milli Kültür	128
10	Türkçe Çalışma Kitabı	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.	Milli Kültür	128
11	Türkçe Çalışma Kitabı	Ağaç yaprağıyla gürler.	Milli Kültür	128
12	Türkçe Çalışma Kitabı	Rüzgar eken fırtına biçer.	Milli Kültür	128
13	Türkçe Çalışma Kitabı	Birlikten kuvvet doğar.	Milli Kültür	128
14	Türkçe Çalışma Kitabı	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	Toplum Hayatı	177

7. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan 14 atasözü Tablo 7’de verilmiştir. Atasözlerinin 7 tanesi Türkçe ders kitabında, 7 tanesi çalışma kitabında kullanılmıştır. “Milli Kültür” temasında 11 atasözü, “Toplum Hayatı” temasında 2 atasözü, “Kavramlar ve Çağrışımlar” temasında ise 1 atasözü yer almaktadır.

Tablo 8: 8. Sınıf Türkçe Ders ve Çalışma Kitaplarında Yer Alan Atasözleri

Nu:	Atasözünün Yer Aldığı Kitap Türü	Kitapta Yer Alan Atasözü	Atasözünün Geçtiği Tema	Atasözünün Geçtiği Sayfa Numarası
1	Türkçe Ders Kitabı	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.	Kişisel Gelişim	58
2	Türkçe Ders Kitabı	Ev alma, komşu al!	Zaman ve Mekan	97
3	Türkçe Ders Kitabı	İki gönül bir olunca samanlık seyran olur.	Zaman ve Mekan	97
4	Türkçe Çalışma Kitabı	Bal tutan parmağını yalar.	Toplum Hayatı	115
5	Türkçe Çalışma Kitabı	Yorgan gitti, kavga bitti.	Toplum Hayatı	115
6	Türkçe Çalışma Kitabı	Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.	Toplum Hayatı	115
7	Türkçe Çalışma Kitabı	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	Toplum Hayatı	131
8	Türkçe Çalışma Kitabı	Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.	Zaman ve Mekan	167

Tablo 8 incelendiğinde, 8. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında 8 atasözünün kullanıldığı görülmektedir. Bu atasözlerinden üç tanesi “Zaman ve Mekân” temasında, dört tanesi “Toplum Hayatı” temasında, bir tanesi ise “Kişisel Gelişim” temasında yer almaktadır. Türkçe ders kitabında üç, çalışma kitabında beş atasözüne yer verilmiştir.

Tablo 9: Sınıf Düzeylerine Göre Atasözü Kullanımı

Sınıf	Atasözü	Kullanım Sayısı	Toplam
1	-	-	-
2	-	-	-
3	Her işin başı sağlık	1	1
4	Dost başa, düşman ayağa bakar.	1	2
	Kara haber tez duyulur.	1	
5	Teyze ana yarısıdır.	1	48
	Ev alma, komşu al!	3	
	Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş.	2	
	Atın ölümü arpadan olsun	1	
	Bakmakla usta olunsa kediler kasap olurdu.	2	
	Yolcu yolunda gerek	1	
	Cambaz ipte, balık dipte gerek	1	
	Aç ayı oynamaz	1	
	Ağacı kurt, insanı dert yer.	1	
	Fare deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna kabak bağlamış.	1	
	Sen ağa ben ağa, inekleri kim sağa?	1	
	El elden üstündür.	1	
	Beş parmağın beşi bir olmaz.	1	
	Demir tavında dövülür.	1	

	Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur.	2	
	Gülme komşuna gelir başına.	1	
	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	1	
	Hayır dile komşuna, hayır gelir başına.	1	
	Komşuda pişer, bize de düşer.	1	
	Komşu köpeği komşuya ürümez.	1	
	Balı tatlı olanın sineği Bağdat'tan gelir.	1	
	Mum dibine ışık vermez.	1	
	Ak koyunun kara kuzusu da olur.	1	
	Armut dibine düşer.	1	
	Cins horoz yumurtadayken öter.	2	
	Borç yiğidin kamçısıdır.	2	
	Dilencinin torbası dolmaz.	1	
	Aç tavuk kendini darı ambarında sanır.	1	
	Tok, açın halinden anlamaz.	1	
	Ne dilersen eşine, o gelir başına.	1	
	Rüzgar eken fırtına biçer.	1	
	Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.	1	
	Taşma su ile değirmen dönmez.	1	
	Lafla peynir gemisi yürümez.	1	
	Dost, kara günde belli olur.	1	
	Irmaktan geçerken at değiştirilmez.	1	
	Tek kanatla kuş uçmaz.	1	
	Ne ekersen onu biçersin.	1	
	Davulun sesi uzaktan hoş gelir.	1	
	Et tırnaktan ayrılmaz.	1	
	Bin bilsen de bir bilene danış.	1	
6	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	1	8
	Ev alma, komşu al!	1	
	Komşunun köpeği komşuya ürümez.	1	
	Komşu hakkı tanrı hakkıdır.	1	
	Komşu ekmeği komşuya borçtur.	1	
	Komşuda pişer bize de düşer.	1	
	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	1	
	Derdini söylemeyen derman bulamaz.	1	
7	Elçiye zeval olmaz.	1	14
	Pire itte, bit yiğitte olur.	1	
	Zengin horozu bile yumurtlar.	1	
	Aç tavuk kendini buğday	1	

	ambarında sanır.		
	Kılıç yarası geçer, dil yarası geçmez.	1	
	Eski çamlar bardak oldu.	1	
	Yalnızlık Allah'a mahsustur.	1	
	Altının kıymetini sarraf bilir.	1	
	Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	1	
	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.	1	
	Ağaç yaprağıyla gürler.	1	
	Rüzgar eken fırtına biçer.	1	
	Birlikten kuvvet doğar.	1	
	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	1	
8	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.	1	8
	Ev alma, komşu al!	1	
	İki gönül bir olunca samanlık seyran olur.	1	
	Bal tutan parmağını yalar.	1	
	Yorgan gitti, kavga bitti.	1	
	Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.	1	
	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	1	
Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.	1		
	Genel Toplam	81	

Tablo 9 incelendiğinde, 1. ve 2. sınıf seviyesindeki Türkçe ders ve çalışma kitaplarında hiçbir atasözüne rastlanmazken, 3. ve 4. sınıf seviyesindeki kitaplarda kullanılan atasözlerinin birer kez tekrar edildiği görülmektedir. Atasözlerinin en yoğun şekilde kullanıldığı 5. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında kullanılan 41 atasözünün 1 tanesi 3 kez, 5 tanesi ise 2 kez kullanılmıştır. 5. sınıf seviyesindeki diğer atasözleri ile 6, 7 ve 8. sınıf seviyelerindeki atasözlerinin tamamı yalnızca birer kez kullanılmıştır.

Tablo 10: Atasözlerin Kullanım Sıklığı ve Çeşitliliği

SN	Atasözü	Tekrar Sıklığı
1	Aç ayı oynamaz	1
2	Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.	2
3	Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur.	1
4	Ağacı kurt, insanı dert yer.	1
5	Ağaç yaprağıyla gürler.	1
6	Ak koyunun kara kuzusu da olur.	1
7	Altının kıymetini sarraf bilir.	1
8	Armut dibine düşer.	1
9	Atın ölümü arpadan olsun	1
10	Baca eğri de olsa dumanı doğru çıkar.	1
11	Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur.	2
12	Bakmakla usta olunsa kediler kasap olurdu.	1
13	Bal tutan parmağını yalar.	1
14	Balı tatlı olanın sineği Bağdat'tan gelir.	1
15	Bana arkadaşını söyle sana kim olduğunu söyleyeyim.	1
16	Beş parmağın beşi bir olmaz.	1

17	Bin bilsen de bir bilene danış.	1
18	Bir elin nesi var, iki elin sesi var.	1
19	Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.	3
20	Birlikten kuvvet doğar.	1
21	Borç yiğidin kamçısıdır.	1
22	Bülbülü altın kafese koymuşlar, ah vatanım demiş.	1
23	Cambaz ipte, balık dipte gerek	1
24	Cins horoz yumurtadayken öter.	1
25	Davulun sesi uzaktan hoş gelir.	1
26	Demir tavında dövülür.	1
27	Derdini söylemeyen derman bulamaz.	1
28	Dilencinin torbası dolmaz.	1
29	Dost başa, düşman ayağa bakar.	1
30	Dost, kara günde belli olur.	1
31	El elden üstündür.	1
32	Elçiye zeval olmaz.	1
33	Eski çamlar bardak oldu.	1
34	Et turnaktan ayrılmaz.	1
35	Ev alma, komşu al!	5
36	Fare deliğe sığmamış, bir de kuyruğuna kabak bağlamış.	1
37	Gülme komşuna gelir başına.	1
38	Hayır dile komşuna, hayır gelir başına.	1
39	Her işin başı sağlık	1
40	İrmaktan geçerken at değiştirilmez.	1
41	İki gönül bir olunca samanlık seyran olur.	1
42	Kara haber tez duyulur.	1
43	Kılıç yarası geçer, dil yarası geçmez.	1
44	Komşu ekmeği komşuya borçtur.	1
45	Komşu hakkı tanrı hakkıdır.	1
46	Komşu komşunun külüne muhtaçtır.	2
47	Komşuda pişer bize de düşer.	2
48	Komşunun köpeği komşuya ürümez.	1
49	Lafla peynir gemisi yürümez.	1
50	Mum dibine ışık vermez.	1
51	Ne dilersen eşine, o gelir başına.	1
52	Ne ekersen onu biçersin.	1
53	Pire itte, bit yiğitte olur.	1
54	Rüzgâr eken fırtına biçer.	2
55	Sen ağa ben ağa, inekleri kim sağa?	1
56	Taşına su ile değirmen dönmez.	1
57	Tek kanatla kuş uçmaz.	1
58	Tencere yuvarlanmış, kapağını bulmuş.	1
59	Teyze ana yarısıdır.	1
60	Tok, açın halinden anlamaz.	1
61	Yalnızlık Allah'a mahsustur.	1
62	Yolcu yolunda gerek	1
63	Yorgan gitti, kavga bitti.	1
64	Zengin horozu bile yumurtlar.	1
	Toplam Kullanım:	75

Tablo 10 incelendiğinde ilk ve ortaokul Türkçe ders ve çalışma kitaplarında 64 farklı atasözünün kullanıldığı görülmektedir. Bu atasözlerinden “Ev alma, komşu al!” atasözü 5 kez, “Bir fincan kahvenin kırk yıl hatırı vardır.” atasözü 3 kez, “Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır”, “Bakarsan bağ, bakmazsan dağ olur” , “Komşu komşunun külüne muhtaçtır”, “Komşuda pişer bize de düşer” ve “Rüzgâr eken fırtına biçer” atasözleri 2 kez kullanılmıştır. Atasözlerinin toplam kullanım sayısı ise 75’tir.

Sonuç ve Tartışma

Atasözleri, bir cümle halinde kalıp olarak söylenen özlü sözlerdir (Özkan, 2011). Milli Eğitim Bakanlığı tarafından 2016-2017 eğitim-öğretim yılında kullanılması amacıyla hazırlanan ilk ve ortaokul Türkçe ders ve çalışma kitaplarında yer alan atasözlerinin sınıf seviyesi ve temalara göre dağılımını belirlemek amacıyla yapılan bu araştırmanın sonucunda, atasözlerinin en yoğun olarak 5. sınıf seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında yer aldığı tespit edilmiştir. İlkokul seviyesindeki ders ve çalışma kitaplarında, toplam üç atasözüne rastlanmıştır. 1. ve 2. sınıf Türkçe ders ve çalışma kitaplarında atasözüne rastlanmazken, 3. sınıf seviyesindeki kitaplarda bir, 4. sınıf seviyesindeki kitaplarda ise iki atasözünü kullanıldığı görülmüştür. Bu durum temel düzeyden üst düzey zihinsel becerilere gidildikçe somut işlemde soyut işlemlere doğru değişim için de son derece önemlidir (Piaget, 1969). Bağcı (2010)'ya göre, soyut anlamlı atasözünü ve deyimlerin 5. sınıftan itibaren doğru olarak algılanabilmesi gerekir.

Ancak atasözlerinin tamamı soyut ve mecaz anlamlı değildir. Ülkemizde yayımlanan pek çok makale ve kitapta araştırmacılar, atasözlerini anlamlarına göre ikiye ayırarak atasözlerinin çoğunun mecaz anlamlı olmasına karşın bir kısmının gerçek anlamlı olduğunu belirtmişlerdir (Sağlam, 2001; Göçer, 2010; Bağcı, 2010; Bulut, 2011; Tepeli ve Arıcı, 2012; Turhan Tuna, 2014) Buna göre gerçek anlamlı atasözlerinin, somut işlemler döneminde olan ilkökul öğrencilerine öğretilebileceği söylenebilir. Atasözleri İngilizce kaynaklarda da genellikle gerçek anlamlı (direct/literal meaning proverbs) ve mecaz anlamlı (figurative/implicit/metaphoric proverbs) olarak ikiye ayrılmıştır (Norrick, 1985). Araştırmanın sonucunda ilkökul kitaplarında karşılaşılan üç atasözünü gerçek ya da kısmen mecaz anlamlıdır. Ancak bu dönemde öğretilebilecek atasözlerinin sayısının daha fazla olduğu düşünülmektedir. Bu bağlamda önce gerçek anlamlı atasözlerinin sonrasında ise sırasıyla kısmen mecaz anlamlı ve mecaz anlamlı atasözlerinin öğretilmesi, Türkçe Dersi Öğretim Programının buna göre düzenlenmesi yerinde olacaktır. Gerçek ve kısmen mecaz anlamlı olan atasözlerinin, mecaz anlamlı atasözlerinin öğrenilmesini kolaylaştırdığı düşünülürse, ilkökul döneminde bu konu üzerinde biraz daha ayrıntılı şekilde durulması gerekmektedir.

Ortaokul seviyesindeki ders ve çalışma kitapları incelendiğinde 5. sınıfta 41, 6. sınıfta 8, 7. sınıfta 14 ve 8. sınıfta 8 atasözünün ders ve çalışma kitaplarında yer aldığı görülmektedir. Bu durum, atasözlerinin dağılımındaki rastlantısallığı gözler önüne sermektedir. Şen (2008)'e göre ders kitabına alınacak metinlerin seçimi gelişigüzel yapılmamalı, mümkün olduğunca programda belirtilen amaçlara uygun özelliklere sahip metinler seçilmeli, değerler eğitiminde önemli rol oynayan atasözünü ve deyimlerin kullanımına öncelik verilmelidir.

Kullanılan atasözlerinin temalara uygun şekilde seçilmiş olmasına karşın aynı tema ve metinlerde yoğunlaşması dikkati çeken bir diğer durumdur. Atasözleri bazı temalarda çok yoğunken bazı temalarda hiç kullanılmamıştır. Atasözlerinin en yoğun şekilde kullanıldığı temalar: Milli Kültür/Kültürümüz, Zaman ve Mekân, Toplum Hayatı temalarıdır. Atasözlerinin taşıdığı değerler dikkate alındığında, değer öğretimindeki yeri ve önemi ortaya çıkacaktır. Bu nedenle Türkçe derslerinde atasözlerinden daha fazla yararlanılmalı, gelecek nesillerin bu mirası tanıyarak sahip çıkmaları sağlanmalıdır (Girmen, 2013). 5. sınıf ders ve çalışma kitaplarında öğrencilere değer kazandırılması amacıyla yer alan "Biz ve Değerlerimiz" temasında yalnızca bir atasözünün yer alması bu nedenle yetersiz bulunmuştur. Doğan ve Gülüşen (2011), Kaygana vd. (2013) Türkçe ders kitaplarındaki metinleri değer bakımından inceledikleri çalışmalarında, bu metinlerin değer aktarımında yetersiz olduğunu tespit etmişlerdir. Bu çalışmalara göre ders kitaplarındaki değerler yeterli sayıda işlenmemiş ve değerler temalara göre düzensiz şekilde dağıtılmıştır. 7. Sınıf Türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğelerini inceleyen

Güfta ve Kan (2011), Türkçe ders kitaplarında yer alan metinlerin öğrenciye ana dilini tanıtan ve sevdiren ayrıca kültür öğelerini taşıyan özellikte olmaları gerektiği sonucuna ulaşmışlardır. Bu sonuç, çalışmanın sonuçlarını desteklemektedir.

Atasözlerinin, ortaokul seviyesindeki kaynaklarda kitap türlerine göre dağılımı incelendiğinde, 5. sınıf ders ve çalışma kitaplarında kullanılan 41 atasözünün 17 tanesinin ders kitaplarındaki metinlerde kullanılırken 24 tanesinin yalnızca çalışma kitaplarındaki etkinliklerde yer aldığı; benzer şekilde 7. sınıf seviyesindeki kaynaklarda kullanılan 14 atasözünden yedisinin ve 8. sınıf seviyesindeki kaynaklarda kullanılan 8 atasözünden beşinin ders kitaplarındaki metinlerle desteklenmediği görülmektedir. Çetinkaya (2005)'ya göre kelimeler, ayrı oldukları ve bir konuya bağlanmadıklarında daha çabuk unutulur. Bu sebeple öğrencilere kazandırılması amaçlanan atasözlerinin öncelikle ders kitaplarındaki metinlerde kullanılması ve bir konuya bağlanması, atasözünün daha hızlı ve kalıcı şekilde kazanılmasını sağlayacaktır.

5. sınıf Türkçe kitaplarında kullanılan atasözlerinden sadece 6 tanesi hem ders hem de çalışma kitabıyla öğrencilere kazandırılmaya çalışılmış, diğer atasözleri yalnızca birer kez kullanılmıştır. Alıştırma destekli tekrarlar, görsel unsurlarla, metinlerle vb. farklı şekillerle desteklenerek, bilgiyi anlamlı hale getirir, bilginin uzun süreli belleğe aktarılmasında çok daha etkili olur ve edinilen bilgilerin değişik kullanımlarını görme imkanı sağlar (Çetinkaya, 2005). Bu nedenle, ders kitaplarında kullanılan atasözlerinin çalışma kitaplarıyla, çalışma kitaplarında anlamı verilmeye çalışılan atasözlerininse ders kitaplarıyla desteklenmemesi olumsuz bir unsur olarak ortaya çıkmaktadır.

Türkçe dersinin temel bilgi kaynağı olarak kabul edilen Türkçe ders ve çalışma kitaplarının daha özenli hazırlanması ve kitaplardaki metinlerin değerler eğitime daha fazla katkı sağlayacak özellikte olmasına dikkat edilmesi gerektiği düşünülmektedir. Bir toplumun duyuş ve düşünüş özelliklerini yansıtan atasözleri, kültür ve değer aktarımında önemli görevler üstlenmektedir. Öğrencilere, atasözlerinin doğru ve yerinde kullanımının öğretilmesi, kültürlerini tanımlarının sağlanması, ana dili bilincinin geliştirilmesi; toplumsal değerlerimizin gelecek nesillere aktarılmasında büyük önem taşımaktadır.

Sonuç olarak 1-8.sınıf Türkçe ders kitaplarında düzenli bir atasözü dağılımının olmadığı görülmektedir. Bir ve ikinci sınıf ders kitaplarında hiç atasözünün olmaması, kitapların kültürel özellikleri taşıma konusunda tartışmalı hale gelmesine neden olmaktadır. Bunun yanında diğer sınıflarda da atasözü açısından sistematik bir sıralanışın olmaması metinlerin atasözleri açısından özentsiz bir şekilde seçildiği düşüncesini güçlendirmektedir.

ÖNERİLER

1. Türkçe ders kitaplarına alınan metinler atasözleri açısından zengin olmalıdır.
2. Türkçe ders kitaplarına alınacak atasözlerin tekrarlı ve sarmal bir şekilde olmasına dikkat edilmeli; kitaplarda sınıf düzeylerine göre mantıklı ve tutarlı bir yol izlenmelidir.
3. Birinci sınıfta ders kitaplarında beş tane atasözü verilerek başlanabilir. Birinci sınıfta beş atasözü veriliyorsa ikinci sınıfta hem birinci sınıftaki beş atasözü hem de yeni verilen beş atasözü verilerek son sınıfa kadar beşer beşer artırılarak sarmal bir şekilde aşağıdaki gibi verilebilir:
 - 1.Sınıf: 5
 - 2.Sınıf: 5+5 (10)
 - 3.Sınıf: 5+5+5(15)
 - 4.Sınıf: 5+5+5+5(20)

5.Sınıf: 5+5+5+5+5(25)

6.Sınıf: 5+5+5+5+5+5(30)

7.Sınıf: 5+5+5+5+5+5+5(35)

8.Sınıf: 5+5+5+5+5+5+5+5(40)

4. Her sınıfa göre amaçlı bir atasözü listesi oluşturulabilir.

Kaynakça

- Alkaya, E. (2006), "Dil ve Söz Bağlamında Kırım Karay Türklerinin Atasözleri" *Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* S. 20, 2006/1, s. 89-99.
- Bağcı, H. (2010). İlköğretim 5. sınıf öğrencilerinin atasözleri ve deyimleri algılama düzeyi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 27(27), 91-110.
- Baş, B., (2002). Türkçe Temel Dil Becerilerinin Öğretiminde Atasözlerinin Kullanımı. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(12), 60-68.
- Bulut, M., Programı, B. D. D., & ORHAN, S. (2012). Türkçe-Edebiyat Ders Kitaplarının Dil ve Kültür Aktarımındaki Rolü ve Önemi Üzerine Bir İnceleme. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 5(8), 297-311.
- Bulut, M. (2013). Türkçe Eğitimi ve Öğretiminde Dil ve Kültür Aktarımı Aracı Olarak Atasözleri ve Deyimlerin Önemi. *Turkish Studies*, 8 (13), 559-575.
- Çelikpazu, E. E., & Aktaş, E. (2011). MEB 6, 7 ve 8. Sınıf Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Metinlerin Değer İletimi Açısından İncelenmesi. *Electronic Turkish Studies*, 6(2).
- Cetinkaya, Z. (2005). Basit Tekrar ve Alıstırmalar Yoluyla Sozcuk Öğretimi, *Dil Dergisi*, 130, 68 – 85.
- Çiçek, M., & Alcellat, N. (2014). İlköğretim Türkçe dersi kitaplarındaki Türkçe yanlışları ve eksiklikler üzerine bir inceleme. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 2(4).
- Demir, T., & Özdemir, B. (2013). Türkçe Eğitiminde Karagöz/Gölge Oyunları ile Değer Öğretimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 11(25), 57-89.
- Doğan, B., & Gülüşen, A. (2011). Türkçe Ders Kitaplarındaki (6–8) Metinlerin Değerler Bakımından İncelenmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 1(2), 75-102.
- Ercan, R. (2014). Gündelik Yaşamda İşlevsel Olarak Kullanılan Türk Atasözlerinde Çocuk İmgeleri, *Mustafa Kemal University Journal of Graduate School of Social Sciences*, 11(27), 15-31.
- Erdem, A. R. (2003). Üniversite kültüründe önemli bir unsur: Değerler. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 1(4), 55-72.
- Esin, B. (2015). Dil Eğitiminde Bir Araç Olarak Atasözü, *Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Dergisi*, 605-628.
- Girmen, P. (2013). Türkçe eğitiminde atasözleri ve değer eğitimi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 117-142
- Göçer, A. (2010). Türkçe Öğretiminde Çok Uyaranlı Bir Öğrenme Ortamı Oluşturmak İçin Seçkin Edebi Ürünlerden Yararlanma, *TÜBAR-XXVII*, 341-369.
- Güftâ, H., & Kan, M. O. (2011). İlköğretim 7. Sınıf türkçe ders kitabının dil ile ilgili kültür öğeleri Açısından incelenmesi/The Study Of The Turkish Coursebook Of Grade 7 Elementary School In Terms Of Language-Related Cultural Elements. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15).
- Kardaş, M. N. (2015). Orhun Abidelerinin Türkçe Öğretiminde Değer Aktarımı Açısından Önemi II: Kül Tigin Abidesi. *Karadeniz Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(02).
- Kaygana, M., Yapıcı, Ş., & Aytan, T. (2013). Türkçe Ders Kitaplarında Değerler Eğitimi. *The Journal of Academic Social Science Studies*. Volume 6 Issue 7, p. 657-669, July 2013

- MEB. (2005). İlköğretim programları. (1-5. Sınıflar) Öğretim Programı. Ankara: Pegem Akademi.
- Norrick, N. R. (1985). *How Proverbs Mean: Semantic Studies in English Proverbs*. Amsterdam: Mouton.
- Okuyan, H. Y. (2012). İlköğretim Türkçe Ders Kitaplarında Bir Kültür Aktarımı Aracı Olarak Kalıp Sözcüklerin Kullanımı Üzerine Bir İnceleme. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 162(162).
- Özkan, İ. (2011). Türk Atasözlerinde Yinelemeler. *Turkish Studies*, 6 (1), 1595-1603.
- Piaget, J. (1969). *The Child's Conception of Time*. London: Routledge and Kegan P. Ltd.
- Sağlam, M. Y. (2001). Atasözleri ve Deyimlerde İmgelem. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 18 (1), 45-51
- Şahin, A. (2008). İlköğretim birinci sınıf Türkçe ders kitabı, öğrenci çalışma kitabı ve öğretmen kılavuz kitabının öğretmen görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmesi. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(3), 133-146.
- Şen, Ü. (2008). Altıncı Sınıf Türkçe Ders Kitaplarındaki Metinlerin İlettiği Değerler Açısından İncelenmesi. *Journal of International Social Research*, 1(5).
- Tay, B., & Yıldırım, K. (2009). Sosyal bilgiler dersinde kazandırılması amaçlanan değerlere ilişkin veli görüşleri. *Kuram ve uygulamada eğitim bilimleri*, 9(3), 1499-1542.
- Tekşan, K., & Yiğit, M. S. (2012). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Atasözleri Kullanımına İlişkin Tutum ve Görüşleri. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 32(2).
- Tepeli, Y. ve Arıcı, A. F. (2012). Lise Öğrencilerinin Atasözlerini Kavrama Düzeyleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Eğitim Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 2 (2), 223-236
- Thompson, W.M. (2002). *The effect of character education on student behavior*. Doctor thesis in education, USA.
- Turhan Tuna, S. (2014). Yabancı Öğrencilere Türkçe Öğretiminde Türk Kültür Elçisi Olan "Atasözleri"nin Kullanımı, *Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(1), 1-10.
- Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2005). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık